

SZÉKESFEJÉRVÁR.

Társadalmi hetilap.

A városi és megyei hatóság, gazdasági-egylet, iskolatanács, s a tanítók és községi jegyzők egyletének közlönye.

Megjelen hetenkint kétszer: szerdán és szombaton.

A lap ára házhoz hordással vagy postán küldve:		Hirdetmény a bélyegdíjon felül, minden három hasábos petitsor: Megrendelőinktől 6 — nem megrendelőinktől 8 kréért igrtattatik be.	A lap szellemi részét illető közlemények a „Székesfejérvár” szerkesztőségének (Széchenyi-utca 5-ik sz.) ezimzendő; — a lap ára, hirdetmények és a hirdetményi díjak Klöchner Péter kiadó könyvkereskedésében vétetnek fel. — Nyititásban megjelenő közlemények után három hasábos petitsorért 10 kr. fizetendő.
Egy évre	6 frt. — kr.	Lapunk számára hirdetéseket felvesznek Budapestben: Hasenstein és Vogler, Lang L. és társa, Weisz Móréc.	Kéziratok nem küldetnek vissza.
Fél évre	3 frt. — kr.	Bécsben: Oppelik L. és Mosse Rudolf.	
Negyed évre	1 frt. 50 kr.		
Bérmertetlen leveleket csak ismert kéztől fogadunk el.			

Néhány őszinte szó.

Ha a társadalmat, egyes városokat, megyéket, vagy mondjuk: ha az egész országot papíron boldogítani lehetne, s ha a legőnzéstelenebb jóakaratu, vagy a közjólét és vagyonsodás felvirágoztatására célzó hírlapi cikkeknek, hogy úgy mondjuk a képzeletben alkotott aranyvárnak csak fele megvalósulna is, miket a napi- és hetisajtó hasábjai újabb és újabb variációkban hangoztatnak, akkor már rég beköszöntött volna azon várva-várt boldog aera, melyért a költő szerint: „buzgó imádság epedez száz-ezrek ajakán.”

Csak hogy az a bökkenő, hogy a hírlapirodalom birodalmában nem áll az a thesis, hogy: „verba volant, scripta manent,” mert itt bizony legtöbb esetben kevés van több hite a legdúsabb frazeológiával díszített vezéreziknek is, mint egynemely hangos schwadronör kávéházi kongó beszédének és míg az igazságszolgáltatás téren hideg vérrel ítéli el a bírő a váltó-alánót, itt a cikkek íróját állításainak valódiságáért, még csak az olvasó közönség jóhiszemősége sem terheli.

Elég szomorú! Számos ízben sajnosan kell tapasztalunk, hogy az írott cikkek, mintha a holt betűkből — melyekből összeállítatnak — vonva következtetést az olvasóra nézve voltak lennének.

Pedig a sajtó van hivatva a közjólét előmozdítására hatni és ha társadalmi téren a sajtóval együttesen is megteszünk mindent az ügy érdekében, anyagi és szellemi életünk egyedül így jöhet felvirágoztatására. Mert azt a tapasztalás igazolja, hogy a társadalom százfelé nyuló és erő karja nélkül egy kitűzött eszme sem vivathatott ki és egy vállalat sem lehetett nagygyá. Míg a sajtó e téren buzdít, addig

nem szűnik meg szigoron ellenörkődni egyesek és hatóságok cselekményei fölött.

Az elmondottakból kiindulva bátran állíthatjuk, hogy a hírlapi indítványok, felszólalások stb. figyelembe nem vétele az inpracticusságnak oly keserű gyümölcse, melyet égre meresztett szemekkel nyel el a gazdaszat, ipar, kereskedelem egyformán!

A lapok számos ízben felszóltak az erdőirtás ellen, s a befásítás érdekében nem egy figyelemreméltó cikk jelent meg. S mit tapasztalunk? Azt, hogy az erdőirtás folyton gyakoroltatik, s a befásításra nézve nem történik semmi, azután a szeszélyes időjárás folytán nem csoda ha kopáron maradt szegény Magyarországon egy éjjel az egész termést tönkre teszi a fagy.

Tekintsünk körül, mily tömérdek kopár hegyek, partok, haszonvehetlen földek, homoksvatagok vannak, mik nyáron elegendő birkamezőt sem adnak, pedig régen térszerű oserdők voltak azok, miért nem lehetne azokat fokoztatott szakaszonként újra hasznahajtó erdőkké tenni? egy kis jó akarattal és kitartó szorgalommal, hisz ezzel csak közérdekű hazai kötelességet teljesítenénk, de egyszersmind magunk, gyermekeink, unokáink javát is előmozdítanánk.

Vagy tekintsük közutaink keserves állapotát s vessünk egy pillanatot azon lögyilkoló utakra, melyeken a járművel való haladás a legmerészebb állapot emberkinzárnak nevezhető. Hányszor és hányszor szólaltak fel a lapok ezeknek javítására nézve, s történt-e valami? . . . . . Nézzük iparosainkat, kereskedőinket! A lapok százszor és ezerszer cikkeztek anyagi helyzetüknek javítása érdekében, hányszor történt felszólalás arra nézve, hogy népünk ne maradjon olyannyira keresetforrás nélkül, hanem mindig találjon eszközt a megélhetésre. És a helyett, hogy az illetők kikhez a felszólalások intézve voltak,

igyekeztek volna kiemelni népünket azon hátramaradottságból, a melyben sínlik, átadják az uzsora áldozatának s a még nem elég, hanem elveszik feje alul az utolsó párnát is adóexecutio fejében.

Lehet-e aztán ily körülmények között jobb jövőt remélni. Nem!

A mint a tapasztalat bizonyítja, a hatóságok méltatják legkevésbére a hírlapi cikkeit. Pedig ha valahol, úgy bizonyára azok hatásköre körül van tenni és javítani való elég. Nagyon kívánatos lenne, ha egyesek, testületek és hatóságok a jövőre több figyelembe részesitenék a hírlapi felszólalásokat, indítványokat stb., mert csakis együttes erővel lehet az ipar és kereskedelem virágoztatását elérni, s a midőn ezt kiküzdve az anyagi jóléti s biztosítottat elmondhatjuk, hogy hazánk felvirágoztatásán mi is lendítettünk valamit.

Műipari és történelmi emlék-kiállítás Budapestén.

— Eredeti tudósítás. —

II.

Az érdeklődés folyton növekedő mérveket ölt e ritkabeccsi tárlat iránt, melynek eszméjére s ily gyökeres kivételre gróf Zichy P. Ferenczné méltán büszke lehet. — Nagy befolyással volt különben az érdekelt-ség emelésére felséges királyunk vasárnap látogatása s azon helyes intézkedés is, melynél fogva az „ötvenkrajzáros” napok száma hetenkint négyre emeltetett. Sok jó vidéki arcot is láthatunk itt mindig, s még többet fogunk látni, ha a tárlat a pünkösdi ünnepek alatt is nyitva marad, mi már bizonyos.

Ha a főváros más vonzerővel nem bírta, s oly sok élvtel nem kecsegtetné is a pünkösdi ünnepek kújtazóit: ezuttal a kiállítás egymaga már elég kárpótlást nyújtand az ut fásadalmi s költségeiért. Hiszszük is, hogy pünkösdkor sok ismerőssel fogunk

ember van, kít semmi egyéb mint a haszontalan és gyümölcstelen idővásárlások tettek tönkre.

Az idő kétségtelenül oly jav, melynek használati értéke az ipar és kultúra emelkedésével folyton növekszik, s minthogy az időt termelni épenséggel nem lehet, igen sok az emberiség legnagyobb haladásai közül nem egyebet, mint csupán az idő megtakarítását czélezzia, s aki módot talál, miképen lehessen azt, mi két óráig tartott, egy óra alatt elvégezni, az anynyit tett mintha az idő egy részét megkészszerzte volna. De abban az idő minden egyéb javtól, főleg az anyagi javaktól különbözik, hogy míg azokat a használat alól való elvonás, ezt épen a fokozott használat által lehet megtakarítani; noha nem mindig, mert az által is lehet, hogy valamire fölhasználni elmulasztjuk, de ekkor is csak azért, hogy más fontosabbra használhassuk. Szóval az időt használat nélkül nem, csakis használat közben és használat által lehet takarítani, s az időt nem használni nem anynyit tesz mint azt kimélni, hanem anynyit mint vesztegetni s terméketlenül fogyasztani.

A földbirtok korlátoltága és a földeknek oly igen különböző minősége egy igen nevezetes jövedelmi forrás képződését idézi elő: ez a földjárdék. A földjárdékban részesülhetnek két okból: 1) azért, mert a föld menynyisége korlátolt, de termő képessége egy ideig fokozható; 2) mert az én földem jobb mint másoké. — Minthogy az idő folyton folyik, szabad javugyan és kimeríthetetlen abstracte és absolute véve; de relativ szempontból, adott viszonyok között, nagyon is korlátolt, még pedig minden ruganyosság nélkül, ennek még az a csekély expansív képessége sincs meg, mely a föld termőképességének megvan. Ezen korlá-

toltság azon kérdésre vezethet, vajjon nem ad-e ez okot időjárdék képződésére, mint a föld korlátoltága földjárdékára

A földjárdék képződése mint főnebb mondám két oknál fogva történhetik. A második ok az időnél már épenséggel nem foroghat fön, mert az idő mindenképen egyenlő minőségű, s egyenlő időrészeket közt nem lehet képzelnü oly qualitativ különbséget mint egyenlő nagy telkek közt. De földjárdék létesülhet az által is, hogy egészen egyenlő telkek közül egyiknek birtokosát a szükséglet növekvése belterjesebb művelésmódra ösztönzi. Hogy láthassuk mily törvények uralma alatt alakul ez alkalommal a járdék, fölveszek egy példát, mely Kautz Gyula nagy munkájában (a nemzetgazdaságtan rendszere, 2-ik kiadás 162. lap 10 ik jegyzet) fordul elő. Fölhozom pedig ezt épen azért, mivel e példához még egészen más conclusiókat füzök, mint a melyek ott vonattak belöle. Tegyük föl, mondja Kautz, hogy valaki jószágán 1000 frt költséggel 500 mérő gabonát termel s a gabona piaci ára 2 frt.; ekkor jövedelme 1000 frt. s neki 1 mérő 2 frtba került, járdék ez esetben még nincs. De a növekedő kereslet folytán lehetségessé válik, hogy még további 1000 frtot befektessen, s ezen második befektetéssel sikerült még 400 mérő gabonát termelnie. — (Azért csak 4 és nem 5 százat, mert a föld termőképessége nem növekedik a befektetéssel egyenlő arányban, hanem mögötte mindinkább elmarad.) — Ezen 400 mérő a termelőnek 1000 frtba kerülén, 1 mérő neki 2 frt. 50 krtba kerül; ebből pedig az következik, hogy 2 frt. 50 kr. lesz az ár nehézkedési pontja, vagyis ezen színvonalon fog elhelyezkedni, normális

TÁRCZA.

A természet tényező

a szellemi javak nemzetgazdaszatában.

(Egy fejezet Szüts Miklósnak „A szellemi munka és szellemi fogyasztás nemzetgazdasági szempontból” című tudori értekezéséből.)
(Vége.)

Az idő, mint mondám, szabad jav, és mégis adás-vevés tárgya. És épen ez annak legkülönösebb saját-sága, mely minden gazdasági javtól megkülönbözteti. Az idő ugyanis kettős minőségben jav. Először is elvontan, másodsor mint valakinek vagy valaminek ideje. Első minőségében általános nemzeti jav, másik minőségében privat jav, mely némely esetben a nemzeti vagyonságot mivel sem növeli és csupán a vagyongegoszlásra gyakorolható hatásánál fogva bir gazdasági jelentőséggel. Az idő csak ezen utóbbi minőségében, mint privat jav, lehet adás-vevésnek tárgyává.

De az ily idővásárlásoknál az árak természetesen hajlammal birnak nyomott árákká való alakulásra. Igen sok esetben a monopolium itt elkerülhetetlen, így pl. az időt mint haladékot csakis egy ember kezéből lehet venni, s azért természetes, hogy ily esetben az ár magasan felszökik azon valódi érték fölél, melylyel ránk nézve a megvásárlandó idő bir. Ezért ily vásárok gyakorisága nemesak rossz jel a nemzet fizetése-képessége — és pontoságára nézve, hanem még az által, hogy a csekély értékekért sokkal magasabb áraknál átszarmazását gazdag kezekbe elősegíti, a vagyongegoszlás egyenlölenséget mód nélkül fokozza, és elég

